

Софія Денисенко, Ірина Микитка
Львівський національний університет імені Івана Франка

ЗБІЛЬШЕННЯ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ БІОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

© Денисенко С., Микитка І., 2008

У статті розглянуто особливості використання лексичних та граматичних одиниць у фаховій літературі для біологічних спеціальностей

The article focuses on the peculiarities of using lexical and grammatical units in the biological texts

У наукових текстах спеціальна, фахова лексика відіграє виняткову роль, але не можна з огляду на це применшувати роль слів і виразів розмовного походження. Описуючи результати своїх досліджень, варто дотримуватися розумного співвідношення між спеціально-науковою, фаховою, загально науковою та загальною мовною лексикою. Давати назви досліджуваним об'єктам і фактам справді краще спеціальними термінами, а ось зв'язки між ними (логічні, структурні, історичні, функціональні*, причинно** -наслідкові) цілком можна висловити за допомогою загально мовної та загально наукової лексики [1].

Для прикладу візьмемо збільшення фахової лексики зі спеціальностей біологічного профілю, особливо відчутне під час написання рефератів, анотацій студентами старших курсів та захисту дипломних робіт німецькою мовою. Студенти старших курсів біологічного факультету вже закінчили курс вивчення граматики німецької мови та мають збільшити запас фахової лексики зі спеціальностей біологічного профілю. Вони повторюють та закріплюють шляхом аналітичного читання автентичних текстів із німецькомовних видань той граматичний матеріал, що є характерним для текстів зі спеціальності «Біологія» та переходять під керівництвом викладача до свідомішої роботи над текстами з позааудиторного читання та матеріалами німецькою мовою для курсової та дипломної роботи [2; 3].

Студенти мають усвідомити відмінності між анотацією і рефератом, ознайомитись із лексикою та граматичними конструкціями, що здебільшого використовують під час складання рефератів та анотацій німецькою мовою та написанні дипломних робіт. До них належать:

1) слова загальнонаукової лексики (переважно з латинськими коренями та афіксами):

Argument, Alternative, Analogie, Fragment, Hypothese, Identifikation, Kommentar, Konsequenz, Konzept, Kriterium, Objekt і т. ін.;

2) дієслова з суфіксом -ier:

basieren, dokumentieren, dominieren, formulieren, identifizieren, markieren, präzisieren і т. ін.;

3) прикметники:

irregular, kausal, lokal, implizit, explizit, relevant і т. ін.;

4) слова та словосполучення у вигляді скорочень:

* функційні – ред.

** причинно – ред.

etc (et cetera), it (item), bzw. (beziehungsweise) і т. ін.;

5) прийменники:

in Anlehnung an, auf Grund, unter Beachtung, in Bezug auf, gemäß, halber, infolge, mittels і т. ін.;

6) сполучники та сполучні слова:

sowie, insofern, ferner і т. ін.;

7) сталі словосполучки:

in Verbindung setzen, zur Anwendung kommen, in Betracht ziehen, Einschränkungen treffen і т. ін.;

8) займенникові прислівники та вказівні займенники, що значно скорочують текст:

dementsprechend, demzufolge, infolgedessen, dieser, der і т. д.;

9) використання блоків «іменник з суфіксом -ung з прийменником», що містять підрядне речення:

durch Anwendung (wenn ... angewandt wird), zur Erzielung (damit ... erzielt werden kann) і т. ін.;

10) лексична група дієслів «мовлення»:

nennen, angeben, feststellen, sagen, berichten, erwähnen, es handelt sich um, bezeichnen, hervorheben, unterstreichen, besprechen, meinen, betonen, erörtern і т. ін.;

11) терміни та напівтерміни (тобто слова, що стикаються, з одного боку, з термінологією, а з другого боку, з розмовною мовою):

Bewegung, Masse, Leben, Feld, Natur, Sauerstoff, Molekül і т. ін.;

12) висловлення порівняння, зіставлення та протиставлення шляхом використання іменника з неозначеним артиклем (з прикметником-означенням):

eine ähnliche Korrelation, genauere Aussagen, eine Gegenübersetzung і т. ін.;

13) переміщення слів сурядного зв'язку (наприклад also, aber, daher і т. ін.) у середину речення;

14) винесення незмінної частини присудка перед змінною (на перше місце):

Erwähnt werden muss ... ,

Hervorgehoben ist, dass ... і т. ін.;

15) створення стягнених сполучень шляхом вилучення іменника:

Sowohl die theoretisch vorausgesagten, als auch die experimentell beobachteten Werte ... і т. ін.;

16) застосування лексичних одиниць, що підкреслюють відносини зіставлення:

vergleichen, sich unterscheiden, gegenüberstellen, verschieden sein, analog sein, ähnlich sein і т. ін.;

17) використання лексичних одиниць, що мають значення висновку:

Zusammenfassung, insgesamt gesehen і т. ін.;

18) використання присудків-зв'язок, що висловлюють причину та наслідок:

sich ergeben aus, führen zu, fördern, beitragen, ermöglichen, ... ist die Folge, ... ist der Grund, Ergebnis haben і т. ін.;

19) заміна модального дієслова з орієнтацією на особу дієсловом (sich) lassen, конструкцією sein + zu + Infinitiv, модальними дієсловами з Infinitiv Passiv;

20) застосування початкового «es»;

21) «готові» вставки з дієприкметниками:

Vorausgesetzt, dass ..., angenommen, wenn ..., angenommen, dass ..., streng genommen і т. ін.

Студенти мають навчитися майже автоматично застосовувати такі синтаксичні структури, що потрібні у рефератах, анотаціях, дипломних роботах, як:

I. Прості речення:

1. ... ist (sind) ...

2. ... ist (sind) zu erklären als ...

3. ... ist ein ... Ausdruck für ...

4. Als ... wird bezeichnet.

5. Bei ... handelt sich um

6. Unter ... wird ... genannt.

7. Unter ... ist ... zu verstehen.

II. Складнопідрядні речення, часто з початковим «es» та дієсловом наявності, існування, виникнення в Aktiv чи Passiv:

- a) 1. Daraus folgt, dass ...
2. Daraus ergibt sich, dass ...
3. Dies hat zur Folge, dass ...
4. Es stellt sich heraus, dass ...
5. Es zeigt sich, dass ...
6. Aus ... geht hervor, dass ...
7. Es liegt nahe, dass ...
8. Es liegt auf der Hand, dass ...
9. Das erklärt sich daraus, dass ...
10. Es steht fest, dass ...
- б) 1. ... wird festgestellt, dass ...
2. ... wird erklärt, dass ...
3. ... ist festgelegt, dass ...
4. Es wird behauptet, dass ...
5. Es wird ... gesagt, dass ...
6. Zusammenfassend wird gesagt, dass

Метою цих вправ є розвиток навичок комунікації на базі засвоєння лексики, знання граматичних конструкцій. До фази перевірки викладачем ступеня засвоєння знань на занятті належить контроль лексичних вправ, перевірка домашніх завдань шляхом вибіркового перекладу складних речень та обговорення текстів [4].

До навчальних матеріалів додають тексти для синтетичного читання, які можна вибрати відповідно до спеціалізації даної групи (зоологія, генетика, ботаніка і т. ін.).

1. Селігей П. О. *Сучасне термінотворення: симптоми та синдроми* // *Мовознавство*. – 2007. – № 3. – С. 48–61. 2. Павлик О. Б., Король С. В. *Граматичні труднощі перекладу з німецької мови: Навчальний посібник*. – Хмельницький, 2003. – 108 с. 3. Гусева Т. М., Садовниченко Ю. О. *Німецькою про життя: Навчальний посібник*. – Х., 2003. – 120 с. 4. Бук С. Н. *Методика виділення ядра лексичного мінімуму української мови* // *Мова і культура. Серія: «Філологія»* – Вип. 6. – Т. V: «Національні мови в їхній специфіці та взаємодії». – К., 2003. – С.25–30.